

॥ १४ ॥ स्ववाक्येश्वरोत्पादनार्थमाख्यायिकामुखेनोत्तरयति ब्रह्मणेति इदंत्वयापृष्टवेदविद्यांसमाश्रित्यआश्रित्यमनुस्वकल्पनां तत्त्वभूतस्यअर्वाधितस्यार्थस्यभावनंविचारोयस्मिन्तत् ॥ १५ ॥ ज्ञानं परं ब्रह्मविषयंउत्तमं तथैतत्तत्त्वज्ञानस्यतत्त्वयाथार्थं घटादितत्त्वज्ञानव्यावृत्तयेनिराबाधमिति निर्गतःआसमंतात्बाधोयस्मात् तद्विब्रह्मज्ञानबाध्यंनतथैतदित्यर्थः यश्चएतत्सर्वसर्वभू तस्थंचआत्मानंसंप्रज्ञातावस्थायावेदसर्वगतिःसर्वकामभाक्भवति तेषांसर्वेषुलोकेषुकामचारोभवतीतिश्रुतेः सार्धश्लोकोवाक्यं ॥ १६ ॥ सहसंवासंचिज्जडयोरेकलोलीभावंसंप्रज्ञाते विवासंतयोःपृथक्कं शुद्धत्वंपदार्थदर्शने एकत्वंईश्वरादभेदंतस्यैव नानात्वंतयोर्भिन्नत्वंव्यवहारे ॥ १७ ॥ नकामयतइतिममकाराभावः नाभिमन्यतइत्यभिमानोहंकारस्तदभावः तयोःसतोर्जीवन्नेवमुच्यतइत्यर्थः ॥ १८ ॥ प्रधानमा

छायाभूतायदांताययततेब्रह्मचारिणे॥तान्प्रश्नानब्रवीत्पार्थमेधावीसधृतव्रतः॥गुरुःकुरुकुलश्रेष्ठसम्यक्सर्वानरिंदम॥१४॥ गुरुवाच ब्रह्मणोक्तमिदंसर्वमृ पिप्रवरसेवितं॥वेदविद्यांसमाश्रित्यतत्त्वभूतार्थभावनं॥१५॥ज्ञानंत्वेवपरंविद्यःसंन्यासंतपउत्तमं॥यस्तुवेदनिराबाधंज्ञानतत्त्वंविनिश्चयात्॥सर्वभूतस्थमात्मा नंसर्वगतिरिष्यते॥१६॥योविद्वान्सहसंवासंविवासंचैवपश्यति ॥ तथैवैकत्वनानात्वेसदुःखात्परिमुच्यते॥१७॥योनिकामयतेकिंचिन्नकिंचिदभिमन्यते॥इह लोकस्थएवैषब्रह्मभूयायकल्पते॥१८॥ प्रधानगुणतत्त्वज्ञःसर्वभूतविधानवित् ॥ निर्ममोनिरहंकारोमुच्यतेनात्रसंशयः॥१९॥अव्यक्तबीजप्रभवोबुद्धिस्कंध मयोमहान् ॥ महाहंकारविटपट्टंद्रियांकुरकोटरः॥२०॥ महाभूतविशेषश्चविशेषप्रतिशाखवान् ॥ सदापर्णःसदापुष्पःसदाशुभफलोदयः॥२१॥ आजीवःसर्व भूतानांब्रह्मबीजःसनातनः ॥ एतज्ज्ञात्वाचतत्त्वानिज्ञानेनपरमासिना ॥ छित्वाचामरतांप्राप्यजहातिमृत्युजन्मनी॥२२॥ भूतभव्यभविष्यादिधर्मकामार्थनि श्रयं ॥ सिद्धसंघपरिज्ञातंपुराकल्पंसनातनं ॥२३॥ प्रवक्ष्येहंमहाप्राज्ञपदमुत्तममद्यते ॥ बुध्वायदिहसंसिद्धाभवंतीहमनीषिणः॥२४॥ उपगम्यर्षयःपूर्वजिज्ञा संतःपरस्परं ॥ प्रजापतिभरद्वाजौगौतमोभार्गवस्तथा ॥२५॥ वसिष्ठःकश्यपश्चैवविश्वामित्रोत्रिरेवच ॥ मार्गान्सर्वान्परिक्रम्यपरिश्रान्ताःस्वकर्मभिः॥२६॥

या मुणाःसत्वादयः तेषांतत्त्वंकल्पितत्वस्वरूपंयाथात्म्यं सर्वभूतानांविधानंविधीयतेउत्पाद्यतेनेनेतिकारणंतदुभयज्ञोमुच्यते ॥ १९ ॥ अव्यक्तंअज्ञानंतदेवबीजप्रभवोमूलंअंकुरश्चयस्य बुद्धिर्महत्तत्त्वंतदेवस्कं धायस्य अहंकारोविटपाःपल्लवायस्य इन्द्रियाण्येवअंकुराअनर्थवल्लीपूर्वरूपभूताःकोटरेषुछिद्रेषुयस्य ॥ २० ॥ महाभूतानिविद्यदादीनिविशेषस्तिलकःपुष्पकोरकस्थानीयोयस्य विशेषाःस्थूलकार्याणि तान्येवप्रतिशाखाउपशाखास्तद्वान् पर्णउत्पद्यतनशीलःसंकल्पः पुष्पकर्म फलंसुखादि ॥ २१ ॥ एतत्बीजभूतंब्रह्मज्ञात्वा तत्त्वानिअव्यक्तादीनिज्ञानेनछित्वेतितेषामज्ञानकार्यत्वंरज्जूरगवदुक्तं जहाति त्यजति सार्धश्लोकः एतेनऊर्ध्वमूलार्थःस्मारितः ॥ २२ ॥ भूतेति भूरादयआदिपदार्थः तेषामर्थानांनिश्चयःस्वरूपावधारणंयस्मिन्तं पुराकल्पंबहुकर्तृकमन्वाख्यानं ॥ २३ ॥ पदंपदनीयंअधिगंतव्यं संसिद्धाःमुक्ताः ॥ २४ ॥ पुराकल्पमेवाह उपगम्येति ॥ २५ ॥ मार्गान्कर्मगतीःपरिक्रम्यपुनःपुनर्गत्वा ॥ २६ ॥